

ŽUTA PATULJAVOST JEČMA (BYDV)¹

Bolest nazvanu žuta patuljavost ječma uzrokuje virus (BYDV). Simptomi bolesti ovise o domaćinu, razvojnoj fazi biljke u kojoj je nastupila infekcija, uvjetima okoline (temperatura, svjetlo) i virulentnosti soja virusa. Tipični znaci ove bolesti su zastoj u rastu (patuljavost) i promjena boje listova. Slične simptome mogu izazvati i abiotički čimbenici (niske temperature, višak ili manjak vode u tlu), nedostatak hranjiva (dušik i sumpor) i oštećenja od herbicida. Na pojavu bolesti povoljno djeluju temperature od 10 do 18°C. Pri nižim temperaturama uz manjak sunčevog svjetla (oblačno), kao i pri temperaturama iznad 30°C simptomi vezani uz promjenu boje nestaju. Ovaj virus parazitira na preko 100 vrsta iz porodica trava (*Poaceae*), a među njima su ječam, pšenica, zob, raž, tritikale, kukuruz i mnogi travnati korovi.

SIMPTOMI NA JEČMU

Dolazi do zastoja u rastu, a listovi poprimaju zlatnožutu boju uz pojavu gljiva čađavica. Početno žućenje javlja se na vrhovima listova šireći se prema osnovi plojke. Ako je zaraza nastupila u jesen, mlado lišće uz promjenu boje postaje deblje, čvršće i stoji uspravno. Rano zaražene biljke obično ne klasaju ili su im klasvi manji, često sterilni. Rast korijena je slab. Promjene mogu zahvatiti pojedine skupine biljaka, a pri jakom napadu, čitavo polje može biti zaraženo.

SIMPTOMI NA PŠENICI

Početni znak bolesti je žućenje listova, koji kasnije poprime crvenkastu boju. Pri zarazama u ranim fazama razvoja, biljke dostižu samo trećinu do polovine svoje normalne visine. U tim slučajevima klasanje je rijetko, a prinosi zrna su bitno smanjeni. Ako zaraza nastupi kasnije, simptomi su blaži, vide se klorotične pruge između žila srednjih listova, a gornji listovi pocrvene.

IZVOR ZARAZE I NAČIN PRENOŠENJA BOLESTI

Najvažniji izvor zaraze su višegodišnji travni korovi. Uz trave važan domaćin je i kukuruz koji ljeti predstavlja most za prijenos ovog virusa između žetve i sjetve ozimih žitarica. Uzročnika (virus) prenose lisne uši (*Rhopalosiphum padi*, *Rhopalosiphum maidis*, *Sitobion avenae*, *Schizaphis graminum*). Kod ozimih usjeva najveće su štete kod jesenske zaraze. Bolest se ne prenosi mehanički (dodirom biljaka), a nije sigurno prenosi li se sjemenom.

SUZBIJANJE BOLESTI

Neizravne mjere: Otpornih sorata na ovu bolest na našem tržištu nema. Preporuča se kasnija jesenska i ranija proljetna sjetva. Jarine treba sijati dalje od ozimih usjeva. Ne pretjerivati s dušičnom gnojdbom. Nužno je suzbijati korove koji su mogući izvor zaraze.

Izravne mjere: od nicanja svaki tjedan treba pratiti pojavu lisnih uši. U slučaju jačeg napada (obično u fazi 2 do 4 lista) provesti zaštitu sredstvima koja imaju dozvolu u RH za tu namjenu, kao npr: Beta-Baythroid EC 025, Chromgor 40, Decis, Direkt 10 SC, Dursban E 48, Enduro 258 EC, Fastac 10 SC, Hostaquick EC 50, Karate Zeon, Metasystox EC 250, Pirifos EC, Pirimor 50 WG, Radotion E-50, Rogor 40. Prednost imaju insekticidi sa sistemčnim i brzim inicijalnim djelovanjem.

¹ Izvor: Cvjetković, B.: Nova bolest prijete urodima ječma i pšenice